

сигналізації та зв'язку, якщо це створило небезпеку для життя людей або настання ін. тяжких наслідків.

Безпека на транспорті являє собою стан захищеності життя, здоров'я людей, власності, довкілля від загрози заподіяння шкоди і формується завдяки дотриманню всіма особами, які перебувають у сфері руху та експлуатації транспорту, законод. вимог. Велику роль у цьому питанні відіграють ті, хто безпосередньо керують трансп. засобами – це машиністи залізничних локомотивів, капітани морських та річкових суден, пілоти різноманітних літальних апаратів та водії автомобілів. Істотне значення має також відп. ставлення до покладених обов'язків з боку тих працівників транспорту, котрі слідкують за справністю трансп. засобів, виконують їх ремонт та тех. обслуговування. У зв'язку з цим важливим є й тех. стан умов руху трансп. засобів: якість трансп. шляхів, справність засобів зв'язку та сигналізації, споруд на транспорті тощо. Ін. особи, які перебувають у сфері руху транспорту як пасажери, експедитори вантажу чи, напр., пішоходи також зобов'язані дотримуватись певних обмежень та правил, що спрямовані на відвернення заподіяння шкоди.

Предметом цього злочину є засоби залізничного, водного або повітряного транспорту: залізничні локомотиви, рухомий склад, морські та річкові судна (крім маломірних – див. *Порушення чинних на транспорті правил*), всі види літальних апаратів, залізничні вокзали, морські та річкові порти, аеропорти, споруди на них, засоби зв'язку та сигналізації, автоматизації, що забезпечують рух та експлуатацію відповід. виду транспорту.

ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ РУХУ АБО ЕКСПЛУАТАЦІЇ ЗАЛІЗНИЧНОГО, ВОДНОГО ЧИ ПОВІТРЯНОГО ТРАНСПОРТУ – злочин, передбачений ст. 276 КК. Полягає у порушенні працівником залізничного, водного або повітряного транспорту правил безпеки руху або експлуатації транспорту, а також у недоброякісному ремонті трансп. засобів, колій, засобів

Діяння у цьому злочині виявляється як у порушенні правил безпеки руху або експлуатації транспорту, так і в недоброякісному ремонті трансп. засобів, колій, засобів сигналізації та зв'язку. Порушеними (шляхом повного чи часткового невиконання або вчиненням прямо заборонених дій) можуть бути вимоги, напр., законів України «Про залізничний транспорт», «Про морські порти України», Статуту залізниць України, ПК, ін. актів зак-ва України, що визначають порядок і умови перевезень, користування, ремонту та утримання засобів залізничного, водного чи повітряного транспорту, безпеки руху, забезпечення громад. порядку, пожежної безпеки, сан. норм та правил на транспорті України, що є обов'язковими для всіх юрид. і фіз. осіб.

Рух трансп. засобів – це їх переміщення у системі трансп. умов при перевезенні пасажирів чи вантажу або з метою такого перевезення. Експлуатація трансп. засобів – це їх перебування у госп. обігу і використання за цільовим призначенням з моменту випуску (реалізації) підприємством-виробником до списання власником за непридатністю до цільового використання. Ремонт (у т. ч. обслуговування) трансп. засобів – це операції з відновлення їх справності в цілому чи складових частин (систем) або відновлення їх ресурсу.

Крим. відповідальність за порушення настає, якщо воно визнане гол. причиною створення у трансп. сфері небезпеки для життя людей або настання ін. тяжких наслідків. При цьому під небезпекою слід розуміти такі негативні зміни у тех. системі (системах), за яких повністю чи частково втрачається

контроль над певним трансп. засобом і його рух стає загрозливим чи навіть руйнуючим для трансп. системи та оточуючих об'єктів. За умов перебування у сфері руху такого некерованого трансп. засобу людей їм загрожує настання смерті, тілесних ушкоджень тощо. Виникає загроза настання й ін. тяжких наслідків, до яких, окрім тяжких чи серед. тяжкості тілесних ушкоджень, належить матеріальна шкода (власності чи довкіллю) у великому розмірі.

Місцем вчинення злочину є сфера руху та експлуатації відповід. виду транспорту. Для залізничного транспорту – це локомотиви, рухомий склад та місця розташування підприємств залізничного транспорту заг. користування (залізничні станції та колії заг. користування, тягові підстанції, залізничні переїзди, контактна мережа та ін. пристрої технол. електропостачання, системи сигналізації, централізації, блокування та управління рухом поїздів, об'єкти і майно, призначені безпосередньо для виконання аварійно-відновлювальних робіт, вокзали, депо, диспетчерські пункти тощо), за винятком пром. залізничного транспорту, який забезпечує системне переміщення вантажів у процесі в-ва (між в-вами, вироб. циклами, окр. операціями або підприємствами в цілому) та взаємодію із залізничним транспортом заг. користування. Для водного транспорту – це морські та річкові судна (за винятком маломірних), а також акваторія морських та річкових портів, споруд на них, судноплавні канали, суднові ходи. Для повітряного транспорту – це всі види літальних апаратів (у т. ч. для польотів у космос), аеропорти та споруди на них

(аеродроми, вертодроми, диспетчерські пункти тощо), маршрути обслуговування повітряного руху.

Вчинюючи цей злочин, винна особа легковажно розраховує на ненастання тяжких наслідків чи взагалі не передбачає, що вони настануть, хоча повинна була і могла передбачити. Саме порушення вимог безпеки може бути вчиненим як умисно, так і через необережність. Однак ставлення особи до наслідків є визначальним для характеристики вини і тому цей злочин у цілому є необереж.

Притягнутими до відповідальності за ст. 276 КК можуть бути особи, які є працівниками залізничного, водного чи повітряного транспорту і на яких безпосередньо покладено обов'язок виконання вимог безпеки руху та експлуатації чи ремонту трансп. засобів, колій, засобів сигналізації та зв'язку.

Ч. 2 ст. 276 КК передбачено посилення крим. відповідальності винної особи, якщо вона, вчинивши порушення за ч. 1 цієї статті, спричинила фактичну шкоду здоров'ю людини у виді серед. тяжкості чи тяжкого тілесного ушкодження або заподіяла велику матеріальну шкоду (250 і більше н. м. д. г.).

Згідно з ч. 3 ст. 276 КК крим. відповідальність настає у разі спричинення винною особою загибелі людей (смерть хоча б однієї людини).

Лит.: Касьнюк В. И., Корчева З. Г. Вопросы квалификации транспортных преступлений. К., 1988; Коржанський М. Й., Мисливий В. А. Кваліфікація автотранспортних злочинів. К., 1996; Мисливий В. А. Злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту. Дп., 2004.

С. В. Гізімчук.